

การพัฒนาตัวแบบความสามารถในการจัดการความเสี่ยงที่มุ่งสู่ผลสำเร็จของ ผลการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย

Developing Model of Risk Management Capabilities Toward Organizational Performance of Higher Education Institutions in Thailand

◆ กชพรรณ ลักโนปกรณ์

นักศึกษาหลักสูตรปริญญาเอก สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Kotchaphan Lappanopakorn

Ph.D., Student, (Management), Faculty of Management Science, Silpakorn University

E-mail: pladao102@hotmail.co.th

◆ วิโรจน์ เจษฎาลักษณะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Viroj Jadesadalug

Assistant Professor, Ph.D., Faculty of Management of Science, Silpakorn University

E-mail: viroj_jade@hotmail.com

◆ จันทนา แสนสุข

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Jantana Sansook

Assistant Professor, Ph.D., Faculty of Business Administration and Information Technology,

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, E-mail: jantana_tuk@hotmail.com

Abstract

This research aims to 1) develop a model of risk management capabilities for organizational performance of higher education institutions in Thailand 2) estimate and test the model fit to data, and 3) determine to effect size of the model. The data were collected from 186 higher education institutions and analyzed by using SEM. It was found out that the model was fit to data. The chi-square associated with the model is significant, p-value is equal to 0.17, a chi-square/df ratio is equal to 1.14, comparative fit index of CFI, GFI, and AGFI is more than 0.90 and RMSEA is equal to 0.02. There is a total effect of resource support, risk management capabilities, transformation leadership, and organizational learning experiences on high

performance success, respectively. In addition, there is a direct effect of resource support, and risk management capabilities on high performance success. While there is also an indirect effect of resource support, transformation leadership, and organizational learning experiences on high performance success, respectively. Nevertheless, there is a direct effect and total effect of resource support, transformation leadership, and organizational learning experiences on risk management capabilities.

Keywords: Risk Management Capabilities, Organizational Performance, Higher Education Institutions

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาตัวแบบความสามารถในการจัดการความเสี่ยงที่มุ่งสู่ผลสำเร็จของผลการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย 2) ตรวจสอบความสอดคล้องของตัวแบบความสามารถในการจัดการความเสี่ยงที่มุ่งสู่ผลสำเร็จของผลการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยและ 3) ตรวจสอบค่าอิทธิพลของตัวแบบความสามารถในการจัดการความเสี่ยงที่มุ่งสู่ผลสำเร็จของผลการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย เก็บรวบรวมข้อมูลจากสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย จำนวน 186 ราย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) ผลการวิจัยพบว่า ตัวแบบตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่า p-value ของค่า χ^2 เท่ากับ 0.17 ค่า χ^2/df เท่ากับ 1.14 ค่า CFI เท่ากับ 1.00 ค่า GFI เท่ากับ 0.96 ค่า AGFI เท่ากับ 0.95 และค่า RMSEA เท่ากับ 0.02 ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างตามสมมติฐานการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อผลการดำเนินงานขององค์กรคือ องค์กรประกอบด้านการสนับสนุนด้านทรัพยากร รองลงไปคือ องค์กรประกอบด้านความสามารถในการจัดการความเสี่ยง องค์กรประกอบด้านภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง และองค์กรประกอบด้านประสบการณ์การเรียนรู้ขององค์กรตามลำดับ เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงพบว่า องค์กรประกอบด้านการสนับสนุนด้านทรัพยากรมีอิทธิพลทางตรงสูงสุดต่อผลการดำเนินงานขององค์กร รองลงไปคือ องค์กรประกอบด้านความสามารถในการจัดการความเสี่ยงเมื่อพิจารณาอิทธิพลทางอ้อมพบว่า ผลการดำเนินงานขององค์กร ได้รับอิทธิพลทางอ้อมสูงสุดจากองค์กรประกอบด้านการสนับสนุนด้านทรัพยากร รองลงไปคือ องค์กรประกอบด้านภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง และองค์กรประกอบด้านประสบการณ์การเรียนรู้ขององค์กร ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า องค์กรประกอบด้านการสนับสนุนด้านทรัพยากรและองค์กรประกอบด้านภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง และองค์กรประกอบด้านประสบการณ์การเรียนรู้ขององค์กรมีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลรวมต่อองค์กรประกอบด้านความสามารถในการจัดการความเสี่ยงตามลำดับ

คำสำคัญ : ความสามารถในการจัดการความเสี่ยง ผลการดำเนินงานขององค์กร สถาบันอุดมศึกษา

บทนำ

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงและความท้าทายต่าง ๆ ในศตวรรษที่ 21 โลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน (Daft., 2001) องค์การต่าง ๆ ทั่วโลกต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทั้งทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม โดยเฉพาะเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในองค์การตามที่องค์การวางแผนไว้ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความอยู่รอดขององค์การ (Worley and Lawler., 2006) อาจกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถของผู้บริหารในการที่จะนำองค์การให้ดำเนินไปอย่างมั่นคงและยั่งยืน ซึ่งการพัฒนาของตลาดทั่วโลก กอปรกับกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้รูปแบบของความเสียมีความซับซ้อน และระดับผลกระทบมีความรุนแรงมากขึ้น (Saardchom, 2007: 29)

การจัดการความเสี่ยง (Risk Management) เป็นเครื่องมือที่ช่วยผู้บริหารสามารถจัดการกับความไม่แน่นอนความเสี่ยงและโอกาสที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพเสริมสร้างความสามารถขององค์การในการเพิ่มมูลค่าให้กับผู้มีส่วนได้เสียขององค์การ (Sakhagrone et al., 2007) ความเสี่ยงขององค์การอาจเกิดได้จาก 2 สาเหตุใหญ่ ๆ คือ เกิดจากสภาพแวดล้อมขององค์การ หรือเกิดจากกระบวนการดำเนินงานขององค์การ ซึ่งสาเหตุหรือแหล่งที่มาของความเสี่ยงเหล่านี้มีบางอย่างที่อาจไม่สามารถที่จะจัดการความเสี่ยงเหล่านั้นให้หมดไปได้ แต่ก็ยังมีอีกหลายปัจจัยที่สามารถลดความเสี่ยงไม่ให้เกิดขึ้นได้ โดยองค์การจะต้องมีความสามารถในการจัดการความเสี่ยงที่ดี (Khongsawatkiat., 2011) ความสามารถในการจัดการความเสี่ยง หมายถึง ความสามารถที่องค์การจะลดระดับปัญหาที่เกิดขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ Pre-emptive Recovery เป็นการร่วมมือประสานงาน สามารถระบุปัญหาและป้องกันได้ก่อนจะเกิดปัญหขึ้น ทำให้ผู้บริหารสามารถลดผลกระทบของปัญหาที่เกิดขึ้นได้ และ Reactive Recovery เป็นการประสานระหว่างทรัพยากรทางกายภาพกับทรัพยากรทางด้านมนุษย์ที่จะเป็นปัญหาหรืออุปสรรคที่ทำให้เกิดความล่าช้าหรือหยุดชะงัก สามารถทำให้กลับไปเป็นปกติโดยใช้เวลาน้อยที่สุด (Jason Matthew Reley, 2013)

สถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งกำเนิดความก้าวหน้าทางวิชาการที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ และเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้และแหล่งค้นพบ จากการศึกษาวิจัยในสาขาวิชาต่าง ๆ มากมาย รวมทั้งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในบริบทของโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้มีความเสี่ยงสูง เนื่องจากเกิดการแข่งขันมากขึ้น ในขณะที่ต้องบริหารคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่รัฐกำหนด ดังนั้น การจัดการความเสี่ยงจะเกิดผลสำเร็จได้นั้น สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีความสามารถในการจัดการความเสี่ยง มีความรู้ความเข้าใจในความเสี่ยงและผลกระทบของความเสี่ยงว่ามีต่อวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานขององค์การมากน้อยแค่ไหน ควรจัดการกับความเสี่ยงนั้นอย่างไร และเฝ้าระวังให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้นำเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำเร็จขององค์การแนวคิดหนึ่งที่สอดคล้องกับภาวะการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ได้แก่ แนวความคิดเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นลักษณะพฤติกรรมของผู้นำที่ทำให้ผู้ตามเกิดแรงจูงใจที่จะปฏิบัติงานให้สูงกว่าความคาดหวังปกติด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นให้ผู้ตามเกิดความคิดริเริ่ม

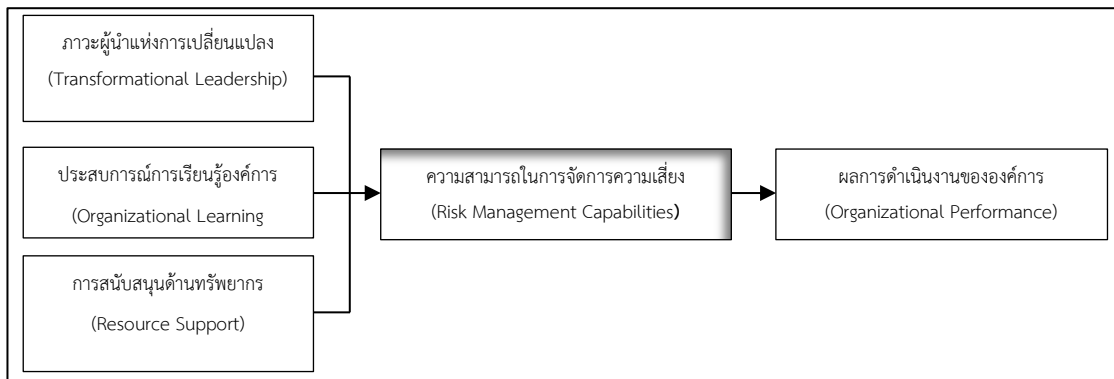
สร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรใช้ประสบการณ์การเรียนรู้ รวมถึงการสนับสนุนด้านทรัพยากรทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ (Wernerfelt, 1984) เพื่อให้บุคลากรในองค์กรสามารถตัดสินใจในการคัดเลือกกลยุทธ์เพื่อจัดการความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสมตามความสำคัญของ ความเสี่ยงและความสามารถในการบริหารอันจะนำไปสู่ผลการดำเนินงานที่ดีขององค์กรต่อไป (Hoyt and Liebenberg, 2011)

จากประโยชน์ของแนวคิดการจัดการความเสี่ยง รวมถึงการเพิ่มขึ้นของสภาวะการเปลี่ยนแปลงของ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ตลอดจนการแข่งขันทางการตลาด การลดลงของจำนวนนักศึกษาในแต่ละสถาบัน และ มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ทำให้สถาบันอุดมศึกษานำเอากลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงมาใช้ในการดำเนินงานมากขึ้น (Christine Louise, Maney Eick, 2003) โดยมีงานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยง ส่วนใหญ่ศึกษาถึงประเภทความเสี่ยงที่มีในองค์กร ระดับของความเสี่ยง และเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการจัดการความเสี่ยง ที่นำไปใช้ในองค์กรต่าง ๆ เช่น ธุรกิจธนาคาร โรงพยาบาล โรงแรม ธุรกิจก่อสร้าง แต่มีการวิจัยเพียงเล็กน้อยที่ศึกษาเกี่ยวกับบริบทของการจัดการความเสี่ยงในสถาบัน อุดมศึกษา สอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยง ในประเทศไทย พบว่า ยังมีการศึกษาเพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยงของสถาบันอุดมศึกษาใน ประเทศไทย และวรรณกรรมที่ศึกษาเกี่ยวกับวิธีในการสร้างความสามารถในการจัดการความเสี่ยงเพื่อนำไปสู่ ผลการดำเนินงานและการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันโดยเฉพาะยังมีไม่มากนัก (Prapawadee & Wariya, 2009; Pallard et.al., 2005) สอดคล้องกับ Hilson D.A., (2013) ที่กล่าวว่า มีการศึกษาเพียงเล็กน้อย เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติเพื่อความสามารถในการจัดการความเสี่ยงที่นำไปสู่ผลการดำเนินงานที่ดีขององค์กร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวแบบความสามารถในการจัดการความเสี่ยงที่มุ่งสู่ผลสำเร็จของผลการดำเนินงานของ สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของตัวแบบความสามารถในการจัดการความเสี่ยงที่มุ่งสู่ผลสำเร็จ ของผลการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย
3. เพื่อตรวจสอบค่าอิทธิพลของตัวแบบความสามารถในการจัดการความเสี่ยงที่มุ่งสู่ผลสำเร็จของผล การดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย

กรอบแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

แนวคิดความสามารถในการจัดการความเสี่ยง

การจัดการความเสี่ยง (Risk Management) เป็นเครื่องมือที่ช่วยผู้บริหารสามารถจัดการกับความไม่แน่นอนความเสี่ยงและโอกาสที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพเสริมสร้างความสามารถขององค์กรในการเพิ่มมูลค่าให้กับผู้มีส่วนได้เสียขององค์กร ดังนั้นผู้บริหารจึงมีหน้าที่ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผู้มีส่วนได้เสียขององค์กรโดยการกำหนดกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตผลตอบแทนและความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กรโดยรวม (Sakhagrorn et. al., 2007: 31 - 32) โดยมี 4 ประเด็นสำคัญซึ่งผู้ศึกษาวิจัยได้นำมาพัฒนาเป็นตัวแปรให้เหมาะสมกับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การมีปณิธานร่วมกันต่อเป้าหมายรวมขององค์กร (Common Determination Toward Organizational Goals) ความพร้อมในการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง (Readiness to Change) การมุ่งเน้นจัดกระบวนการจัดการความเสี่ยงเชิงบูรณาการ (Integrated Risk Management Process Orientation) และการประสานความร่วมมือภายในองค์กร (Internal Collaboration Synergy)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการจัดการความเสี่ยง

อิทธิพลของภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อความสามารถในการจัดการความเสี่ยง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้นำได้ถูกพัฒนาขึ้นมาเรื่อย ๆ ทำให้มีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้นำที่หลากหลาย โดยทฤษฎีที่นักวิชาการได้ให้การยอมรับอย่างกว้างขวาง เช่น ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ทฤษฎีภาวะผู้นำตามสถานการณ์ ทฤษฎีภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าทฤษฎีภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีอิทธิพลทางความคิด (Idealized Influence) คือ บทบาทในการกำหนดวิสัยทัศน์ และพันธกิจขององค์กร บางครั้งอาจจะหมายถึงคุณลักษณะเชิงบารมี (Charisma) ของผู้นำ การแสดงบทบาทการเป็นแบบอย่าง ที่เข้มแข็งของผู้นำให้กับผู้ตาม การปฏิบัติตามมาตรฐานทางด้านจริยธรรมและคุณธรรมอย่างเคร่งครัด 2) การสร้างแรงจูงใจ (Motivation Inspiration) คือ การสร้างแรงจูงใจให้กับผู้อื่นผ่านการสื่อสาร อาทิ การทำให้ผู้อื่นเห็นถึงความสำคัญของประโยชน์ขององค์กรมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งในทางปฏิบัติผู้นำจะใช้สัญลักษณ์ทาง

ภาษา และการแสดงออกทางอารมณ์ในการโน้มน้าวพนักงานให้เกิดความมุ่งมั่นปฏิบัติงานตามวิสัยทัศน์ร่วม (Share Vision) ขององค์กร 3) การกระตุ้นให้เกิดปัญญา (Intellectual Stimulation) เป็นการกระตุ้นให้ผู้ตามมีการคิดในเชิงสร้างสรรค์ และมีพฤติกรรมเชิงนวัตกรรม ผ่านพฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็นถึงความท้าทายต่อรูปแบบพฤติกรรมแบบเดิม ๆ ไปสู่แนวคิดใหม่ ๆ ของผู้นำ ซึ่งความท้าทายดังกล่าวจะมาจากค่านิยมและความเชื่อส่วนตัวของผู้ตามเอง ร่วมกับของผู้นำและขององค์กร และ 4) การให้ความสำคัญกับความเป็นปัจเจก (Individualized Consideration) เป็นการพัฒนาให้ผู้อื่นมีความสามารถขั้นสูงสุดผ่านการสร้างบรรยากาศของการสนับสนุนโดยการรับฟัง และคอยให้คำปรึกษาแนะนำตามความจำเป็น โดยมีเป้าหมายให้ผู้ตามสามารถที่จะพัฒนาตนเองได้เพื่อเป้าหมายขององค์กรต่อไป ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 4 ประการดังกล่าวของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลให้องค์กรสามารถสร้างผลการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้น (Waldman, Siegel and Javidan, (2006) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดเป็น**สมมติฐานการวิจัย ที่ 1** ภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการจัดการความเสี่ยง

อิทธิพลของประสบการณ์การเรียนรู้ขององค์กรที่มีต่อความสามารถในการจัดการความเสี่ยง

แนวความคิดประสบการณ์การเรียนรู้ขององค์กร เป็นการเรียนรู้และสั่งสมวิถีจัดการความเสี่ยงของบุคลากรในองค์กรมีความมุ่งมั่นต่อการบริหารจัดการ สนับสนุนให้บุคลากรในองค์กรมีการเรียนรู้และทดลองสิ่งต่าง ๆ ทุกเรื่องโดยไม่ปิดกั้นไม่ด่วนสรุปเพื่อให้ได้ความรู้ที่ถูกต้องทั้งมุมกว้างและมุมลึกและจัดกิจกรรมการสนทนาเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและการถ่ายทอดความรู้และบูรณาการตลอดจนการเก็บรวบรวมความรู้และประสบการณ์นำมาถ่ายทอดในรูปแบบต่าง ๆ เช่นคู่มือเอกสารกฎระเบียบวิธีปฏิบัติในรูปแบบลายลักษณ์อักษรหรือสื่อรูปแบบอื่น ๆ เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการความเสี่ยง (Akgun et al., 2014) ผู้วิจัยจึงกำหนดเป็น**สมมติฐานการวิจัยที่ 2** ประสบการณ์การเรียนรู้ขององค์กรมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการจัดการความเสี่ยง

อิทธิพลของการสนับสนุนด้านทรัพยากรที่มีต่อความสามารถในการจัดการความเสี่ยง

ทรัพยากร คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่องค์กรครอบครองสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ 1) ทรัพยากรที่จับต้องได้ (Tangible Resource) เช่น บุคลากร เงิน วัตถุดิบ เครื่องจักร 2) ทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Resource) เช่น ภาพลักษณ์ชื่อเสียง ความน่าเชื่อถือของตราสินค้า ความสามารถในการจัดการซึ่งทรัพยากรควรมีคุณค่าสำหรับองค์กร (Wernerfelt, 1984) ในองค์กรภาครัฐที่มีกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียหลากหลายกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นบุคลากร นักศึกษา และผู้รับบริการผู้บริหารมีบทบาทในการจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ให้กับบุคลากรในองค์กรและใช้ทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการจัดการความเสี่ยงบนพื้นฐานของความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน (Mintzberg, 1971) ผู้วิจัยจึงกำหนดเป็น**สมมติฐานการวิจัยที่ 3** การสนับสนุนด้านทรัพยากรมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการจัดการความเสี่ยง และ**สมมติฐานการวิจัยที่ 4** การสนับสนุนด้านทรัพยากรมีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานขององค์กร

ผลลัพธ์ของความสามารถในการจัดการความเสี่ยง

ผลการดำเนินงานขององค์การจะเป็นไปตามเป้าหมายที่องค์การกำหนดไว้หรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการบริหารขององค์การ ปัจจัยด้านทรัพยากรขององค์การ ปัจจัยด้านความสามารถในการจัดการของผู้บริหาร เป็นต้น Girotra and Netessine (2014) ระบุว่า การทำให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่องค์การกำหนดไว้ และมีโอกาสที่จะสร้างความยั่งยืนที่สามารถที่จะพบได้ในองค์การที่มีรูปแบบมุ่งเน้นการบรรเทาผลกระทบของความเสี่ยง โดยใช้การจัดการความเสี่ยงเป็นตัวขับเคลื่อนองค์การสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ ในการประเมินผลการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา ผู้วิจัยใช้การบรรลุเป้าหมายขององค์การเป็นเกณฑ์ในการวัด ตามแนวคิดของ Hoy and Miskel (1991) ซึ่งได้เสนอการประเมินผลการดำเนินงานขององค์การในรูปแบบที่ยึดเป้าหมายขององค์การเป็นหลัก โดยพิจารณาผลการดำเนินงานขององค์การตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) คุณภาพบัณฑิต 2) การวิจัยและงานสร้างสรรค์ 3) การบริการวิชาการ 4) การทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม ซึ่งอยู่ในมิติที่ 1 ของการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อรองรับมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ในด้านประสิทธิผลผู้วิจัยจึงกำหนดเป็น**สมมติฐานการวิจัยที่ 5** ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานขององค์การ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีรายละเอียดและวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) กล่าวคือ มีการผสมผสานวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเริ่มจากการวิจัยเอกสาร (Document Research) และสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อหาองค์ประกอบตัวแปรและนำมาสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบของตัวแปรเพื่อให้ได้แนวโน้มองค์ประกอบตัวแบบความสามารถในการจัดการความเสี่ยงของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ขั้นตอนที่สองการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย มีเนื้อหาเกี่ยวกับปัจจัยภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง ประสิทธิภาพการเรียนรู้ขององค์การ และการสนับสนุนด้านทรัพยากร ที่มีต่อความสามารถในการจัดการความเสี่ยงและผลการดำเนินงานขององค์การ สำหรับพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย จนได้ตัวแบบตัวแบบความสามารถในการจัดการความเสี่ยงของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ขั้นตอนที่สามนำตัวแบบดังกล่าวไปหาฉันทามติด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและขยายผลของการวิจัยเชิงปริมาณ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย มีจำนวนทั้งสิ้น 254 สถาบัน โดยมีรายชื่อในฐานข้อมูลบริการออนไลน์ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (www.onesqa.or.th) เนื่องจากการวิจัยนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ทางไพบรณีย์ ซึ่งมีข้อจำกัดในเรื่องอัตราการตอบกลับมีจำนวนน้อย ดังนั้น เพื่อให้อัตราการตอบกลับเป็นไปตามจำนวนที่กำหนด ผู้วิจัยจึงใช้ประชากรเป็นตัวอย่งในการวิจัย ดังนั้น จำนวนประชากรเป้าหมายของงานวิจัยนี้เท่ากับ 254 ตัวอย่ง สอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ที่ใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) ซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาเงื่อนไขของขนาดตัวอย่งที่สอดคล้องกับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ การวิเคราะห์โมเดลการวัด และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง โดย Nunnally (1978: 411) และ Bentler and Chou (1987: 91) กล่าวถึงเกณฑ์ที่ใช้กำหนดขนาดตัวอย่งว่า ขนาดตัวอย่งควรเป็น 10 - 20 เท่าของตัวแปรสังเกต เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรสังเกต จำนวน 17 ตัวแปร จึงต้องมีขนาดตัวอย่งเท่ากับ 170 - 340 ตัวอย่ง ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนตัวอย่งที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งสิ้น 186 ตัวอย่ง ดังนั้น จำนวนตัวอย่งในการวิจัยจึงเป็นไปตามข้อกำหนดดังกล่าว โดยกำหนดให้ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ อธิการบดี ผู้อำนวยการ ผู้บังคับการ หรือผู้รับผิดชอบดูแลด้านการจัดการความเสี่ยงของสถาบันอุดมศึกษา เป็นผู้ให้ข้อมูล

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างตามความมุ่งหมายของการวิจัย กรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น และนิยามศัพท์เฉพาะ ประกอบด้วย ข้อคำถาม 6 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะขององค์กร ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุของความสามารถในการจัดการความเสี่ยง ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยง ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่เกิดจากความสามารถในการจัดการความเสี่ยง ตอนที่ 6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานด้านความสามารถในการจัดการความเสี่ยง โดยตอนที่ 1 - 5 เป็นแบบสอบถามวัดความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scales) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด รวมข้อคำถามทั้งสิ้น 78 ข้อ

4. ขั้นตอนในการทดสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้ 1) การทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิดการวิจัย ตลอดจนนิยามศัพท์เฉพาะของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.50 ถือเป็นค่าที่ยอมรับได้ (Johnson-Conley, 2009: 48) 2) การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1970) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.981 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.70 ถือเป็นค่าที่ยอมรับได้ (Hair et al., 2006) 3) การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) จากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม เพื่อยืนยันว่าแต่ละข้อคำถามเป็นตัวชี้วัดที่จัดอยู่ในองค์ประกอบเดียวกัน พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ค่าอยู่ระหว่าง 0.671 - 0.861 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.40 ถือเป็นค่าที่ยอมรับได้ (Hair et al., 2006) และ 4) การหาอำนาจจำแนกรายข้อ (Power of Discrimination) เพื่อพิจารณาว่าข้อคำถามหรือตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยสามารถจำแนก

กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามได้หรือไม่ โดยการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามกับคะแนนรวมของแบบสอบถามทั้งฉบับ (Corrected Item-Total Correlation) พบว่า ค่าอำนาจจำแนกมีค่าอยู่ระหว่าง 0.448 - 0.933 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.30 (Pallant, 2010) ถือเป็นค่าที่ยอมรับได้

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ด้วยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารและข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย โดยวิธีประมวลผลทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ คือ ร้อยละ (Percentage) ซึ่งประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยายและการสรุปผลการดำเนินการวิจัย การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เพื่อวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อยืนยันว่าองค์ประกอบที่ได้นั้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ วิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อพัฒนาแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร ศึกษาอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมระหว่างตัวแปร และตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

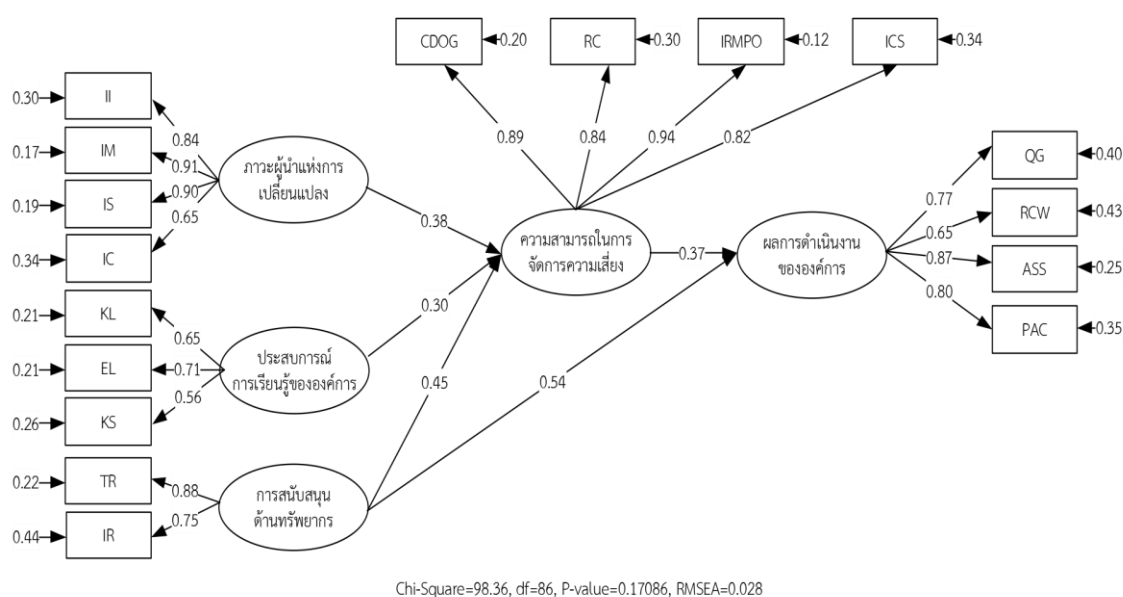
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ทำการใช้วิธีการทดสอบโมเดลแบบใช้ค่าสังเกต (Observe Variables) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลดิบจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยทั้งหมดจำนวน 186 คน ผลการทดสอบพบว่า โมเดลที่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีดัชนีความกลมกลืนดังภาพที่ 1 และตารางที่ 1 พิจารณาตามเกณฑ์ของ Hair et. al., (2006) และ Diamantopoulos and Siguaw (2000)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างความสามารถในการจัดการความเสี่ยงที่มุ่งสู่ผลสำเร็จของผลการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย (หลังปรับโมเดล)

รายการ	เกณฑ์	ค่าที่คำนวณได้	ผลการพิจารณา
χ^2	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05	98.36	-
df	-	86	-
p-value	P>0.05	0.17	-
χ^2/df	$\chi^2/df < 2$	1.14	ผ่านเกณฑ์
CFI	ค่าเข้าใกล้ 1.0	1.00	ผ่านเกณฑ์
GFI	ค่าเข้าใกล้ 1.0	0.96	ผ่านเกณฑ์
AGFI	ค่าเข้าใกล้ 1.0	0.95	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	ค่าเข้าใกล้ 0.0	0.02	ผ่านเกณฑ์

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างตามสมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงอิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวม

ตัวแปรเชิงสาเหตุ	ความสามารถในการจัดการความเสี่ยง			ผลการดำเนินงานขององค์กร		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	0.38	-	0.38	-	0.14	0.14
ประสบการณ์การเรียนรู้ขององค์กร	0.30	-	0.30	-	0.11	0.11
การสนับสนุนด้านทรัพยากร	0.45	-	0.45	0.54	0.17	0.71
ความสามารถในการจัดการความเสี่ยง				0.37	-	0.37

*p<0.05

หมายเหตุ อิทธิพลทางตรง (DE) อิทธิพลทางอ้อม (IE) อิทธิพลรวม (TE)

จากแผนภาพที่ 1 และตารางที่ 1 แสดงค่าสถิติ $\chi^2 = 98.36$, $df = 86$, $P\text{-value} = 0.17086$, $RMSEA = 0.028$, $GFI = 0.96$, $AGFI = 0.95$ สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลรวม (TE) สูงสุดต่อผลการดำเนินงานขององค์กรคือ องค์กรประกอบด้านการสนับสนุนด้านทรัพยากรโดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.71 รองลงไปที่ องค์กรประกอบด้านความสามารถในการจัดการความเสี่ยง องค์กรประกอบด้านภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง และองค์กรประกอบด้านประสบการณ์การเรียนรู้ขององค์กรโดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.37, 0.14 และ 0.11 ตามลำดับเมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรง (DE) พบว่า องค์กรประกอบด้านการสนับสนุนด้านทรัพยากรมีอิทธิพลทางตรงสูงสุดต่อผลการดำเนินงานขององค์กร โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.54 รองลงไปที่ องค์กรประกอบด้านความสามารถในการจัดการความเสี่ยงโดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.37 เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางอ้อม (IE) พบว่า ผลการดำเนินงานขององค์กร ได้รับอิทธิพลทางอ้อมสูงสุดจากองค์กรประกอบด้านการสนับสนุนด้านทรัพยากรโดยมีค่าอิทธิพล

เท่ากับ 0.17 รองลงไปคือ องค์ประกอบภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.14 และ องค์ประกอบด้านประสบการณ์การเรียนรู้ขององค์การโดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.11 นอกจากนี้ยังพบว่า องค์ประกอบด้านการสนับสนุนด้านทรัพยากรและองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง และ องค์ประกอบด้านประสบการณ์การเรียนรู้ขององค์การมีอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบองค์ประกอบด้าน ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงโดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.45 , 0.38 และ 0.30 ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

1. ตัวแบบความสามารถในการจัดการความเสี่ยงที่มุ่งสู่ผลสำเร็จของผลการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์การเรียนรู้ขององค์การการสนับสนุนด้านทรัพยากร ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงและผลการดำเนินงานขององค์การ

2. การตรวจสอบความสอดคล้องของตัวแบบความสามารถในการจัดการความเสี่ยงมุ่งสู่ผลสำเร็จของผลการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองจากตัวบ่งชี้ใหม่ 17 ตัวบ่งชี้ซึ่งได้จากสเกลองค์ประกอบที่สร้างขึ้นและองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบได้แก่ ภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์การเรียนรู้ขององค์การการสนับสนุนด้านทรัพยากร ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงและผลการดำเนินงานขององค์การปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยพบว่า ค่าไค-สแควร์ (Chi-square) มีค่าเท่ากับ 98.36 ที่ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom) 86 มีค่าความน่าจะเป็นเข้าใกล้ 1 ($p = 0.17086$) นั่นคือ ค่าไค-สแควร์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) รวมทั้งค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.96 และ 0.95 ตามลำดับ แสดงว่ายอมรับสมมติฐานหลักที่ว่าโมเดลการวิจัยสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. การตรวจสอบค่าอิทธิพลของตัวแบบความสามารถในการจัดการความเสี่ยงมุ่งสู่ผลสำเร็จของผลการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยเมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงพบว่า องค์ประกอบด้านการสนับสนุนด้านทรัพยากรมีอิทธิพลทางตรงสูงสุดต่อผลการดำเนินงานขององค์การโดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.54 รองลงไปคือ องค์ประกอบด้านความสามารถในการจัดการความเสี่ยงโดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.37 เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางอ้อมพบว่า ผลการดำเนินงานขององค์การ ได้รับอิทธิพลทางอ้อมสูงสุดจากองค์ประกอบด้านการสนับสนุนด้านทรัพยากร โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.17 รองลงไปคือ องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.14 และองค์ประกอบด้านประสบการณ์การเรียนรู้ขององค์การโดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.11 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า องค์ประกอบด้านการสนับสนุนด้านทรัพยากรและองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง และองค์ประกอบด้านประสบการณ์การเรียนรู้ขององค์การมีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลรวมต่อองค์ประกอบด้านความสามารถในการจัดการความเสี่ยงมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.45 , 0.38 และ 0.30 ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

สรุปผลการศึกษาการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการเรียนรู้ขององค์การ ปัจจัยด้านการสนับสนุนด้านทรัพยากรมีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยความสามารถในการจัดการความเสี่ยง ส่วนปัจจัยด้านการสนับสนุนด้านทรัพยากร มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานขององค์การ และปัจจัยด้านความสามารถในการจัดการความเสี่ยงมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ซึ่งผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง

ภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการจัดการความเสี่ยง เนื่องจากผู้นำถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญทุกด้านในองค์การรวมทั้งการแสดงบทบาทที่สำคัญด้านการจัดการความเสี่ยง นอกจากนี้จากการวิเคราะห์พบว่า ลักษณะที่สำคัญของผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงเช่นเป็นผู้มีอิทธิพลอย่างอุดมการณ์ต่อผู้ตามมีความสามารถในการจูงใจทำให้ผู้อื่นมองเห็นเป้าหมายร่วมกันขององค์การมีความเข้าใจต่อบุคคลอื่นเป็นอย่างดีเป็นต้นซึ่งลักษณะดังกล่าวของผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงจะผลักดันให้การดำเนินงานด้านการจัดการความเสี่ยงขององค์การประสบความสำเร็จได้สอดคล้องกับการศึกษาของนักวิชาการในอดีตเกี่ยวกับผลกระทบของภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อความสามารถในการจัดการความเสี่ยง ได้แก่ งานวิจัยของ Beatriz Fernandez-Muniz, et. al., (2014) ได้ทำการศึกษาบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและการบริหารความเสี่ยงเชิงรุกในการปรับปรุงผลการดำเนินงาน ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลทางบวกโดยตรงกับการบริหารความเสี่ยงเชิงรุก

องค์ประกอบด้านประสิทธิภาพการเรียนรู้ขององค์การ

ประสิทธิภาพการเรียนรู้ขององค์การมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการจัดการความเสี่ยงเนื่องจากองค์ประกอบของประสิทธิภาพการเรียนรู้ทั้ง 3 องค์ประกอบมีความสัมพันธ์และส่งผลต่อการดำเนินงานด้านการจัดการความเสี่ยงได้แก่ 1) การเรียนรู้จากองค์ความรู้เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ให้บุคลากรมีการคิดและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองเพื่อให้ได้ความรู้ที่ถูกต้องทั้งหมวกกว้างและมุมลึก เปิดโอกาสให้บุคลากรพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ เพื่อเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาข้อมูลที่จะช่วยปรับปรุงการทำงานเสมอ 2) การเรียนรู้จากประสบการณ์ เป็นการส่งเสริมให้บุคลากรได้เรียนรู้จากความล้มเหลวหรือความสำเร็จเพื่อหาสาเหตุและวิธีการแก้ไขที่เหมาะสม ให้โอกาสบุคลากรนำประสบการณ์เดิมมาบูรณาการเพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น สนับสนุนให้บุคลากรในองค์การ มีการนำความรู้และประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ และปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน 3) การเรียนรู้จากการแลกเปลี่ยนเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้จัดกิจกรรมสนทนาเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันอย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนให้สร้างเครือข่ายผู้ที่มีความรู้จากการปฏิบัติเพื่อสามารถถ่ายทอด แบ่งปัน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เปิดโอกาสให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในมุมมองที่แต่ละคนสนใจ สนับสนุนให้

มีการนำความรู้และประสบการณ์มาถ่ายทอดในรูปแบบต่าง ๆ เช่น คู่มือ เอกสาร หรือสื่อรูปแบบอื่น ๆ Honey and Mumford (1992: 1 - 6) กล่าวว่า การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้จากประสบการณ์เนื่องจากการเรียนรู้จากประสบการณ์เป็นกระบวนการขั้นพื้นฐานแต่มีความสำคัญยิ่งต่อการแสวงหาความรู้ถ้าหากบุคลากรในองค์กรไม่สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์จะไม่สามารถแสวงหาความรู้หรือฝึกฝนทักษะต่างๆ และอาจจะทำผิดพลาดบ่อย ๆ ในที่สุดก็จะไม่สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงได้ การเรียนรู้จากประสบการณ์จึงมีความสำคัญมากในบรรดาทักษะการดำรงชีวิต เนื่องจากทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดจากการกระทำล้วนเป็นผลที่ได้จากประสบการณ์ และความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

องค์ประกอบด้านการสนับสนุนด้านทรัพยากร

การสนับสนุนด้านทรัพยากรมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการจัดการความเสี่ยงเนื่องจากการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการดำเนินงานด้านการจัดการความเสี่ยงขององค์กรให้ประสบความสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งทรัพยากรที่จับต้องได้เช่นเงินทุนสถานที่วัสดุอุปกรณ์รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้เช่น ความรู้ความสามารถของบุคลากรในด้านการจัดการความเสี่ยง เวลาและข้อมูลข่าวสาร หากองค์กรมีการสนับสนุนด้านทรัพยากรดังกล่าวก็จะสนับสนุนให้การดำเนินงานด้านการจัดการความเสี่ยงประสบความสำเร็จได้ดียิ่งขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Weiner (2009: 4) พบว่า หากองค์กรมีความพร้อมในทรัพยากรแล้วจะส่งผลเชิงบวกต่อความสามารถในการปรับตัวขององค์กร ขณะที่ Yang and Wu (2011:12) พบว่า เมื่อองค์กรมีความพร้อมด้านทุนมนุษย์สูงจะมีอิทธิพลต่อการจัดการความเสี่ยงและผลการดำเนินงานขององค์กร

องค์ประกอบด้านความสามารถในการจัดการความเสี่ยง

ความสามารถในการจัดการความเสี่ยง ที่ประกอบด้วยการมีปณิธานร่วมกันต่อเป้าหมายรวมขององค์กร ความพร้อมในการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงการมุ่งเน้นจัดกระบวนการจัดการความเสี่ยงเชิงบูรณาการ และการประสานความร่วมมือภายในองค์กร มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hoyt and Liebenberg (2011) อ้างถึงทฤษฎีเกี่ยวกับ Value Relevance ของการจัดการความเสี่ยง องค์กรกล่าวคือ กิจกรรมมีผลประกอบการสูงขึ้นเมื่อมีการปรับใช้การจัดการความเสี่ยงองค์กรแม้ว่าเป็นเพียงการเพิ่มความมั่งคั่งของผู้ถือหุ้นเท่านั้นโดยงานวิจัยพบว่า มูลค่าขององค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการใช้การจัดการความเสี่ยง ทำให้มูลค่าขององค์กรเพิ่มสูงกว่าปกติ ประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติและทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้การจัดการความเสี่ยงองค์กรสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผู้ถือหุ้นและเป็นประโยชน์ในระดับองค์กร

องค์ประกอบด้านผลการดำเนินงานขององค์กร

ผลการดำเนินงานขององค์กร ที่ประกอบด้วยคุณภาพบัณฑิตงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ การบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรมมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pattamatattanon (2010) ศึกษาการจัดการความเสี่ยงที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา

พบว่า การจัดการความเสี่ยงส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดปทุมธานีอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

การดำเนินงานด้านความสามารถในการจัดการความเสี่ยงองค์กรควรให้ความสำคัญกับปัจจัยหลักที่มีผลต่อการดำเนินงานด้านความสามารถในการจัดการความเสี่ยงทั้ง 3 ด้านได้แก่ **1) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง**ผู้บริหารองค์การจะต้องแสดงออกถึงการมีภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งยังจะต้องพัฒนาภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นกับบุคลากรภายในองค์การผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่นการเป็นแบบอย่างด้านภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์การการฝึกอบรมและพัฒนาภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น **2) ปัจจัยด้านประสบการณ์การเรียนรู้ขององค์การ** องค์การต้องเตรียมความพร้อมและส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมสำหรับการเปลี่ยนแปลงงานในอนาคตและสอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์การซึ่งพบว่า การเพิ่มความสามารถของบุคลากรให้มีทักษะที่หลากหลาย จากแหล่งการเรียนรู้หลาย ๆ ด้านมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานขององค์การและ **3) ปัจจัยด้านการสนับสนุนด้านทรัพยากร** เป็นปัจจัยที่สำคัญที่องค์การจำเป็นต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ทั้งทรัพยากรที่จับต้องได้เช่นการกำหนดงบประมาณในการดำเนินงานด้านการจัดการความเสี่ยงไว้อย่างเหมาะสมและเพียงพอการมีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมด้านการจัดการความเสี่ยง เป็นต้น และทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้เช่นการแบ่งเวลาสำหรับการดำเนินงานด้านการจัดการความเสี่ยงไว้อย่างเหมาะสมการพัฒนาความรู้ความเข้าใจและการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับประเด็นด้านการจัดการความเสี่ยงให้กับบุคลากรภายในองค์การการแสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการจัดการความเสี่ยงใหม่ ๆ อยู่เสมอ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. งานวิจัยนี้ได้จากการบูรณาการแนวคิดและทฤษฎี ได้แก่ แนวคิดการจัดการความเสี่ยง ทฤษฎีมุมมองบนฐานทรัพยากร และทฤษฎีการบริหารเชิงสถานการณ์ ซึ่งเป็นการพิจารณาในบริบทขององค์ประกอบและความสัมพันธ์ของความสามารถในการจัดการความเสี่ยงของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งอาจนำตัวแบบความสามารถในการจัดการความเสี่ยงที่มุ่งสู่ผลสำเร็จของผลการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ไปเป็นแบบจำลองตั้งต้นเพื่อขยายขอบเขตการศึกษาความสามารถในการจัดการความเสี่ยงขององค์การ โดยนำแนวคิดและทฤษฎี เช่น ทฤษฎีองค์การ (Organizational Theory) ทฤษฎีการแข่งขัน (Competition Theory) และแนวคิดจริยธรรม (Ethical Concept) มาใช้เพิ่มเติมให้งานวิจัยนี้มีความกว้างและลึกในด้านมุมมองเกี่ยวกับการบริหารงานภายใน โดยเฉพาะด้านพนักงานซึ่งเป็นปฏิบัติ รวมถึงด้านจริยธรรมองค์การ และมุมมองภายนอกองค์การ ด้านความรุนแรงทางการแข่งขันให้มากขึ้น

2. งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (Cross Sectional) โดยทำการศึกษาผลการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2559 จึงทำการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือน สิงหาคม ถึง ตุลาคม พ.ศ. 2559 ดังนั้น ผล

การศึกษาที่ได้เป็นผลการศึกษาจากช่วงเวลาที่ทำการศึกษาเท่านั้น ผลการวิจัยอาจจะเปลี่ยนแปลงได้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรและช่วงเวลาเช่น ตัวแปรอื่น ๆ ที่มีผลต่อความสามารถในการจัดการความเสี่ยง นอกเหนือจากปัจจัยที่ศึกษานี้ เนื่องจากยังมีอีกหลายตัวแปรที่ไม่ได้นำมาศึกษา เช่น ความผันผวนทางสภาพแวดล้อม ความรุนแรงทางการแข่งขัน ความสอดคล้องและเข้ากันได้กับเครือข่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะบุคลากรขององค์กร กฎระเบียบด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ข้อบังคับด้านการดำเนินงาน เป็นต้น

References

- Akgun Ali Ekber, SalihZekilmanoglu, IpekKocoglu,HuseyinInce, HalitKeskin. (2014). *Bridging Organizational Learning Capability and Firm Performance through Customer Relationship Management*. Social and Behavioral Sciences 150: 531-540.
- Beatriz Fernández-Muñiz, José Manuel Montes-Peón, Camilo José Vázquez-Ordás (2014). *Safety leadership, risk management and safety performance in Spanish firms*. Safety Science, 70(December 2014), 295-307.
- Beer, M. (2010). *Managing Change and Transition*. Harvard: Harvard Business School Publishing.
- Bentler, P.M. and Chou, C. (1987). *Practical issues in structural modeling*. Sociological Methods and Research, 16, 78 - 117.
- Chaiwong, varachok. (2006). Research and Development Professionals.Bangkok : n.p..
- Christine Louise Maney Eick. (2003). *Factors that Promote Effective Risk Management at Universities Classified by The Carnegie System as Doctoral/Research Universities-Extensive*. ProQuest Information and Learning Company.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Test* (5thed.). New York: Harper Collins.
- Daft, R.L.(2001). *Organization theory and design* (7thed.).Maronville, Mo :Souts-Western College.
- Diamantopoulos and Siguaw (2000). *IntrodcingLisral*. London: Sage Pubication.
- Girotra, K. and Netessine, S. (2014). *The Risk-Driven Business Model : Four Questions that Will Define Your Company*. Boston : Harvard Business Review Press.
- Hair, J. F., Jr., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate data analysis*. (6thed). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Hillson D.A. (2013) *Benchmarking risk management capability*. Project & Business Risk Mgt,2 (2)
- Honey, P., & Mumford, A. (1992). *The manual of learningstyles* (2nd ed.). Maidenhead, UK: Peter Honeyand Alan Mumford.

- Hoy and Miskel. (1991). *Educational Administration: Theory, Research, and Practice*. 5thed. New York, NY: McGraw-Hill.
- Hoyt, E. R., and Liebenberg P. A. (2011). *The Value of Enterprise Risk Management*, Journal of Risk and Insurance. 78, 795-822.
- Jason Matthew Reley. (2013) *Understanding the antecedent competencies of organizational risk management capabilities*. ProQuest Dissertations Publishing, 2013.
- Johnson-Conley, Christina D. (2009). *Using Community-based Participatory Research in the Development of a Consumer-driven Cultural Competency Tool*. Ph.D. Dissertation, University of Washington Graduate School.
- Khongsawatkiat, kittiphun. (2011). *Fundamentals of Risk Management and Derivatives*. Bangkok : Pearson Education Indochina Ltd.
- Mintzberg, Henry. (1971). *The Structuring of Organizations*. New Jersey: Prentice-Hall Inc,
- Nunnally, J.C. (1978). *Psychometric Theory*. New York: McGraw-Hill.
- Office for National Education Standards and Quality Assessment. (Public Organization). *List of Higher Education Institutions*. (Online) Accessed April 8, 2015. Available from <http://www.onesqa.or.th>.
- Pallant, J. (2010). *SPSS Survival Manual: A Step by Step Guide to Data Analysis Using IBM SPSS*. 4thed. Maidenhead: Open University: Press/McGraw-Hill.
- Pollard et al. (2005). *Risk management capabilities- Towards "Mindfulness" for the international water utility sector*. Proceeding of the Walter Contamination Emergencies: Enhancing Our Response conference.
- Pattamatattanon, Nuttiya. (2010). Risk Management Affecting The Effectiveness of School Under The Office of Pathumthani Education Service Area. RajamangalaUniversity of Technology Thanyaburi.
- Prapawadee Na RanongWariya Phuengnam. (2009). Critical Success Factors for effective risk management procedures in financial industries A study from the perspectives of the financial institutions in Thailand. Umea School of Business.
- Saardchom, Narumon. (2007). *Risk Management*. Bangkok :K.ponpim Press.
- Sakhagrorn, Jantana. Henchokchaichana, Niphan. and Srijanphet, Silapapron. (2007). *Internal control and Internal Audit*. Bangkok : TPN Press.

- Waldman, D. A., Siegel, S. D. and Javidan, M. (2006). *Components of CEO Transformational Leadership and Corporate Social Responsibility*. Journal of Management Studies. 43(8), 1703-1725.
- Weiner, B. J. (2009). *A Theory of Organizational Readiness for Change*. Accessed February 17th, 2016, from <http://www.implementationscience.com/content/4/1/67>.
- Wernerfelt B. (1984). *A resource-based view of the firm*. Strategic Management Journal, 5, 171-180.
- Worley, C. and E. Lawler. (2006). *Designing organizations that are built to change*." Sloan Management Review 48(1), 19-23.
- Yang, L., Huang, C. and Wu, K. (2011). *The association among project managers leadership style, teamwork and project success*. International Journal of Project Management, 29(3), 258-267.

KotchaphanLappanopakorn, Master of Business Administration, Siam University, Ph.D. Student (Management), Faculty of Management Science, Silpakorn University. Position : Head of Dean's Office, Faculty of Management Science, Phetchaburi Rajabhat University.

VirojJadesadalug, Assistant Professor, Ph.D., Faculty of Management Science, Silpakorn University.

JantanaSansook, Assistant Professor Ph.D., Faculty of Business Administration and Information Technology, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi.